

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

(7)

Öğr. Gör. Cengiz GÜNEY*

**KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ALANLARI AÇISINDAN
ÇEVRE MUHASEBESİ
ENVIRONMENTAL ACCOUNTING
IN TERMS CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AREAS**

ÖZ

İnsan ihtiyaçlarını karşılamak için üretim yapan işletmeler, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri ile de toplumsal bazı ihtiyaçları karşılama çabası içerisinde. Çevre muhasebesi kurumsal sosyal sorumluluk alanlarına yönelik sorumlulukları karşılama noktasında işletmelere yardımcı olmaktadır. Çalışmada kurumsal sosyal sorumluluk alanları hakkında açıklayıcı bilgilere yer verilmektedir. “Çevre muhasebesinin kurumsal sosyal sorumluluk alanları açısından yerine getirdiği işlevler nelerdir?” sorusu çalışmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsallık, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Alanları, Çevre Muhasebesi

Jel Kodu: M14, M40, M41

ABSTRACT

Enterprises engaged in production to meet human needs, are in an effort to meet some social needs with corporate social responsibility activities. Environmental accounting supports businesses in meeting responsibilities of corporate social responsibility areas. In this study, descriptive information about corporate social responsibility areas are included. In addition, the question "What are the functions of environmental accounting in terms of corporate social responsibility areas?" is another objective of the study.

Keywords: Institutionalism, Corporate Social Responsibility Areas, Environmental Accounting

Jel Code: M14, M40, M41

---

* Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, Muhasebe Finansman Bilim Dalı Doktora Öğrencisi; Kocaeli Üniversitesi, Gazanfer Bilge MYO, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, cengiz.guney@kocaeli.edu.tr

http://www.turansam.org

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

1.GİRİŞ

İşletmeler mal ve hizmet üretmek amacıyla üretim faktörlerinin bir araya getirilmesi ile oluşturulan organizasyonlar olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere işletme olmaksızın temel amaç insan ihtiyaçlarına yönelik mal ya da hizmet üretme çabasıdır. İşletmeler bu amaçla üretimlerini gerçekleştirirken çevre başta olmak üzere birçok unsuru ya doğrudan ham madde olarak üretim sürecine katmakta, ya da süreç sonunda dolaylı bir şekilde etkilemektedir.

İşletmeler organizasyonel anlamda birer kurumdur. Kurumsallık açısından düşünüldüğünde ise bir sürecin içerisinde olduklarının bilinmesi gerekir. Bazı işletmeler kurumsallığını tamamlamışken bazı işletmeler bu sürece yeni başlamış olabilir. Sürecin neresinde olunursa olunsun “Kurumsal Sosyal Sorumluluklar” açısından her işletmenin yapabileceği bir şeylerin olduğu unutulmamalıdır.

Muhasebe, tanım olarak ele alındığında parayla ölçülebilen iktisadi faaliyetlerin kaydedilmesi, sınıflandırılması, raporlanması ve bu raporların analiz edilip yorumlanması şeklinde tanımlanmaktadır. Çevre muhasebesi ise çevresel kaynakların kullanış biçimini, işletmelerin faaliyetleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışları ve işletmelerin çevresel açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir bilgi sistemidir (Kurşunel ve Diğerleri, 2006:83) şeklinde tanımlanmaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluk alanları açısından çevre muhasebesinin bir takım işlevleri yerine getirdiği düşüncesi çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmada öncelikle kurumsallık ve kurumsal sosyal sorumluluk kavramları üzerinde durulmuştur. Kurumsal sosyal sorumluluk alanlarına ilişkin açıklayıcı bilgilere yer verilmiş ve çevre muhasebesi uygulamalarının bu alanlarda gerçekleştirdiği işlevler hakkında yorumlar oluşturulmuştur.

2.KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK

Gerek ulusal, gerekse uluslararası bir takım yasa ve standartlar, toplumların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretim faaliyetinde bulunan işletmelerin “kurumsallık” anlayışlarını oluştururken “sosyal sorumluluk” kavramını da dikkate almaları gerektiğini vurgulamaktadır.

Türk Dil Kurumu, İktisadi Terimler Sözlüğünde **kurum** “Belirli düşüncelerin, davranış kalıplarının, bireyler arasındaki ilişkilerin ve karşılıklı görevlerin oluşturduğu, kökü birtakım törelere dayalı toplumsal örgütlenme (örneğin: din, aile vb.)” şeklinde tanımlanmaktadır. İlgili sözlükte yer alan diğer bir tanım ise “Belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere kurulan özel veya kamu örgütü.” şeklindedir. (www.tdkterim.gov.tr E.T: 12.03.2015) İşletme Bilimi açısından ele alındığında ise **kurum**, “devamlı sürekli yeniden üretilen, varlığını, nispeten kendi kendine harekete geçiren veya otomatik sosyal süreçlere borçlu olan, sosyal bir düzen” olarak tanımlanmaktadır. Bu düzen kurallara bağlı ve standartları olan sosyal uygulamaları içeren kurulu bir düzen olma özelliği taşımaktadır (Erçen, 2010:2).

Kurumsallaşma ise “Tekrarlanan eylemlerin ve alışkanlıkların topluluklar içerisinde standart hale gelmesi ya da uyulması gereken kurallardır (Yazıcıoğlu ve Koç,

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

2009:499).” şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer bir tanım da ise kurumsallaşma “Kurumların çeşitli sosyal ortamlarda beklenen pratiklerin geliştirilmesi sürecidir.” şeklinde tanımlanmıştır. İşletme düzeyinde ele alınırsa kurumsallaşma öncelikle, bir işletmenin, kurumsal çevre, sosyal beklentilerin işletme üzerindeki etkileri ve bu beklentilerin birleşimi ve etkileşimi ile ilgilidir (Erçen,2010:2). Bu bağlamda kurumsallaşma; “Örgütsel istikrar, meşruluk, tahmin edilebilirlik, çok kaynak ve çevreye uyum sağlamak için, kararlı olmayan ya da gevşek organize olmuş ve dar teknik eylemler ve yapılardan düzenli, kararlı ve sosyal olarak kurumsal çevreye entegre olmuş yapılanmaya giderek, bunun içselleştirilmesi ve bütün çalışanlarca ve yöneticilerce aynı algılama düzeyine ulaşılıp, değişik şartlarda ve ortamlarda, bu yapılanma ve buna bağlı davranış biçimlerinin otomatik olarak uygulanmasıdır.” (Apaydın, 2008:122) şeklinde tanımlanabilir. İşletmeler açık sistemlerdir ve devamlılıklarını sağlamak için çevrelerindeki çeşitli paydaşlarca kabul edilebilir yollarla, çevreleri ile etkileşimde bulunurlar (Erçen,2010:2). Kurumsallaşma gereği işletmelerin kurucularından bağımsız olarak kurallara, standartlara, prosedürlere sahip olması, değişen çevre koşullarını takip eden sistemleri kurması ve gelişmelere uygun olarak organizasyonel yapısını oluşturması, kendisine özgü iletişim ve iş yapma yöntemlerini kültür haline getirmesi ve böylece diğer işletmelerden farklı ayırt edici bir kimliğe bürünmesi gerekmektedir (Yazıcıoğlu ve Koç, 2009:499).

Sosyal sorumluluk; “Toplumun gerek ekonomik ve gerekse insan kaynaklarına karşı bir kamusal duruş sergileyerek, bu kaynaklarını sadece özel kişi ve firmaların dar alanda belirlediği menfaatleri için değil, geniş sosyal sonuçları için kullanıldığını görme istekliliğidir” (Top ve Öner, 2008:98) şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka tanımda ise sosyal sorumluluk; “Bir kurumun ekonomik ve yasal koşullara, iş ahlakına, kurum içi ve çevresindeki kişi ve kurumların beklentilerine uygun bir çalışma stratejisi ve politikası gütmesidir. ” (Vural ve Coşkun, 2001:63) şeklinde tanımlanmaktadır. **Kurumsal Sosyal Sorumluluk** ise “işletmenin sürdürülebilir ekonomik gelişmeye olan katkısı, çalışanlar, aileleri ve tüm toplumun yaşam kalitesini arttırmaya olan bağlılığı” olarak tanımlanmaktadır (İliç, 2010:305). Diğer bir çalışma da ise kurumsal sosyal sorumluluk “kurum faaliyetlerinin toplumun etkisel, yasal, kamusal ve ticari beklentilerini karşılayan ve hatta bu beklentileri aşacak şekilde yerine getirilmesini öngören bir yaklaşım şekli” olarak ifade edilmektedir(Yüksel ve Diğerleri, 2011:298) “Bir kurumdaki karar verici durumda olanların, kendi çıkarlarını olduğu kadar, toplumun çıkarlarını da geliştirecek ve koruyacak eylemlerin yapılmasındaki zorunluluktur” (Pelit ve Diğerleri, 2009:20) tanımı kurumsal sosyal sorumluluk kavramı için geliştirilen diğer bir tanımdır.

Kurumsal sosyal sorumluluk kavramının birçok tanımı olmakla birlikte, tanımlardaki ortak özellikleri şöylece belirtmek mümkündür (İliç, 2010:306):

- İşletmelerin kâr elde etmek için mal ve hizmet üretmelerinin ötesinde sorumlulukları vardır.
- Bu sorumlulukların içinde, işletmelerin ortaya çıkmasına katkıda buldukları sosyal problemlerin çözümlerine katkıda bulunmak da vardır.

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

- İşletmeler sadece hissedarlara karşı değil, sosyal paydaşlar olan çevreye karşı da sorumludurlar.
- İşletmeler sadece ekonomik değerlere odaklanmamakta, daha geniş anlamda insani değerlere hizmet etmektedir.
- KSS faaliyetleri işletmelerin uzun dönemli çıkarlarıyla ilişkili olduğundan yasal düzenlemelerin çok ötesinde gönüllülük esasına dayalı faaliyetleri kapsamaktadır.
- Özellikle işletmenin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri faaliyetlerini entegre etmesini içine alan sürdürülebilir gelişme kavramıyla yakından ilişkilidir.
- Sosyal sorumluluk işletmenin opsiyonel değil, işletmenin yönetim şeklini gösteren bir temel faaliyet konusu olarak görülmelidir.

Kurum ve kuruluşları değerli kılan ya da diğerlerinden farklı kılan artık sadece ürettikleri mal ya da sundukları hizmetin kalitesi değil, topluma kattıkları ya da kazandırdıkları değerlerdir. Kurum ve kuruluşların içinde buldukları topluma karşı ödev, görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi, çalışanların çıkarlarını, toplumun çıkarlarını ve elbette kurumlarının çıkarlarını koruması ve bunlar arasında denge kurabilme kabiliyetleri bir kurumu “başarılı” olarak tanımlamak için göz önünde bulundurulması gereken unsurlar haline gelmiştir. Bu faaliyetleri gerçekleştirmekte ancak sosyal sorumluluk ruhunu taşımakla olabilmektedir. (Özgen, 2007:2)

Kurumsal sosyal sorumluluğun öneminin giderek artmasının sebeplerini şöylece belirtmek mümkündür (<http://strategis.ic.gc.ca> E.T:10.11.2011):

- İnsan kaynakları yönetimi uygulamaları, çevresel koruma, sağlık ve güvenlik ile alakalı kurumsal sosyal sorumluluk endişelerinin, sınırlar ötesi ticaret, uluslararası işletmeler ve dünya çapında dağıtım ağlarının önem kazanması ile artış göstermesi.
- Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Çalışma Örgütü gibi uluslararası kabul gören örgütlerin, kabul edilebilir bir çalışma hayatı için sosyal normları standartlaştıran anlaşmalar, bildirimler ve ilkeler geliştirmeleri.
- İnternet, cep telefonları v.b elektronik kurumsal aktiviteleri izlemeyi ve bunlarla ilgili bilgileri yaymayı kolaylaştırması.
- Tüketiciler ve yatırımcıların sosyal sorumluluk taşıyan iş uygulamalarını giderek artan bir şekilde desteklemeleri ve kurumların, sosyal ve çevresel konularla ilgili riskleri ve fırsatları ne şekilde ele aldıklarıyla ilgili daha fazla bilgiye sahip olmak istemeleri.
- Çok sayıdaki etik ihlalinin, kurumlara karşı güvensizliği artırması ve kurumsal yönetim, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve etik standartlara olan ihtiyacın gündeme gelmesi.
- Sivil toplum örgütlerinin giderek güçlenmesi ve kurumlara karşı uyguladıkları baskıları artırmaları.
- Hükümetlerin kurumsal sosyal sorumluluğun kapsamına giren sorunlara etkili şekilde eğilmesini sağlayan kanunların ve düzenlemelerin sınırlı kalması.

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

- İş dünyasının etkili bir kurumsal sosyal sorumluluk yaklaşımının, başarısızlık riskini azaltabileceğinin, yeni fırsatlar yaratabileceğinin ve marka ve kurum itibarını geliştirebileceğinin farkına varması.

3.KISACA ÇEVRE MUHASEBESİ

Muhasebe, “Bir örgütün kaynaklarının oluşumunu, bu kaynakların oluşma biçimini, örgütün işlemleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bilgi sistemidir.” olarak tanımlanmaktadır (Sevilengül,2005:9). Fonksiyonları itibari ile muhasebe; “İşletmenin varlıklarında ve kaynaklarında değişme yaratan, tamamen veya kısmen mali nitelikteki ve para ile ifade edilebilen ticari işlemlere ait bilgilerin ilgili kaynaklardan toplanması, doğruluklarının saptanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması, elde edilen sonuçların rapor halinde ilgili kişilere sunulması ve bu bilgilerin analiz edilip yorumlanmasıdır.” (Küçükşavaş,2001:5) şeklinde tanımlanmaktadır. Çevre muhasebesi ise doğal çevrenin önemini çarpıcı bir şekilde ifade eden Kuzey Amerika yerlilerinin “Bu dünya bize atalarımızdan miras kalmadı, biz onu çocuklarımızdan ödünç aldık” atasözü ve benzeri görüşlere dayandırılmaktadır (Özkol, 1998:18). Tanım olarak ele alındığında çevre muhasebesi, çevresel kaynakların kullanılış biçimini, işletmelerin faaliyetleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışları ve işletmelerin çevresel açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir bilgi sistemidir (Kurşunel ve Diğerleri, 2006:83) şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer bir tanımda ise çevre muhasebesi; çevresel kaynakların kullanımı ve adı geçen kaynakların kullanımı sonucu oluşacak çevresel etkilerin muhasebesi, uygulanmakta olan muhasebe sistemlerinde özellikle maliyet ve kâr analizlerinde çevre ile ilgili faktörlerin planlanıp uygulanmasıdır (Kırılıoğlu ve Fidan, 2010:3) şeklinde tanımlanmaktadır.

Tanımlar incelendiğinde çevre muhasebesinin amaçlarını şöylece sıralamak mümkündür (Özkol, 1998:21):

- Geleneksel muhasebe uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlayacak araştırmalar yapmak,
- Geleneksel muhasebe sistemi içinde, çevresel maliyet ve gelirleri ayrı olarak tanımlamak,
- İşletmenin hem iç hem de dış çıkar grupları için, yeni performans ölçüm raporları ve formları geliştirmek,
- Yönetim kararlarında daha fazla çevresel yararlılık elde edebilmek için yeni finansal ve finansal olmayan muhasebe bilgi ve kontrol sistemleri oluşturmak.

4.KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ALANLARI VE ÇEVRE MUHASEBESİ

Kurumların topluma yönelik sorumluluklarını bilinçli bir anlayış çerçevesinde yerine getirmesi gerekmektedir. Toplumun değişen beklentileri ve değerleri ile beraber yerine getirmesi gereken faaliyetlerde çeşitlilik arz etmektedir (Becan, 2011:20). Amerika Birleşik Devletleri’nde faaliyet gösteren ekonomik kalkınma komitesi

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

işletmelerin sosyal refahı iyileştirmek ve geliştirmek için gerçekleştirmesi gereken sorumluluk faaliyetlerini şöyle sıralamaktadır (Korkmaz, 2009:46):

- Hava kirliliğini önleyecek tedbirler almak,
- Gürültüyü kontrol altına almak,
- Sanayi kuruluşlarını yurt sahasına yaymak,
- Toprağın kullanımını kontrol etmek ve doğal zenginliklerin korunmasına yönelik çalışmalar yapmak,
- Reklam dahil, işletmelerin tüm öteki faaliyetlerinde doğruluğun sağlanması,
- Malın garantisi ve mal ile ilgili hizmetlerin yerine getirilmesi,
- Sağlık kurumlarına yardımda bulunulması, sağlığa ve çevreye zararlı maddelerin kontrol edilmesi,
- Az gelişmiş bölgelerde yatırımlar yapmak ve kırsal kemsin gelişmesine katkıda bulunmak,
- Güzel sanatlarla ilişkin faaliyetlere finansal destek olmak,
- Hizmet içi eğitimi ve istihdamı geliştirmek, iş emniyetini artırmak,
- Devlet ile işletmeler arasındaki ilişkileri geliştirmek,
- İşletmelerin mali durumlarını gösteren finansal tabloların topluma açıklanması,
- Piyasayı kontrol altına almak için birleşen işletmelerin büyümesini engellemek.

Bu çerçevede kurumların sosyal sorumluluk faaliyetlerini sürdürebilecekleri alanları değişik başlıklar altında incelemek mümkündür. Çalışmada kurumların sosyal sorumluluk faaliyetleri çevreye karşı, tüketicilere karşı, kurum çalışanlarına karşı, topluma karşı, devlete karşı, tedarikçilere karşı, rakiplere karşı ve hissedarlara karşı sorumluluklar olmak üzere sekiz başlık halinde incelenmektedir.

4.1. Çevreye Karşı Sorumluluklar

İnsan ihtiyaçlarını karşılamak üzere mal ve hizmet üreten kurumlar, üretim faaliyetleri süresince gerekli olan hammaddeyi çevreden temin etmektedir. Kurumların üretim faaliyeti sonunda sadece mal ya da hizmet çıktı olarak çıkmamakta, bu süreç boyunca çevreye de bir takım olumsuz etkileri olmaktadır. Bu olumsuz etkilerin önlenememesi ve birikmesi bir takım sorunları da beraberinde getirmektedir. Sanayileşme, nüfus artışı, kentleşme, ekonomide ve teknolojiye gelişmeler sonucunda ortaya çıkan sınırsız üretim mekanizması, kitle iletişim araçlarının etkisiyle ortaya çıkan tüketim kültürü ve bunun sonucu olarak insanların tatmin edilemez tüketim alışkanlığı edinmeleri çevre sorunlarının önlenmesini daha da güç hale getirmektedir (Becan, 2011:20). Küresel rekabetinde etkisiyle daha ucuza mal ve hizmet üretme gayreti içerisinde olan kurumlar, mal ve hizmet üretirken duman ve zehirli gazlarla havayı; zararlı kimyasal atıklarla suyu; katı tüketim maddelerinin atıklarıyla ve ambalajlarıyla da toprağı kirletmektedirler. Kurumların mal ve hizmet üretirken doğal kaynakları (çevreyi) rasyonel kullanmaları, kurumun ve çevresel döngünün sürekliliği açısından önem arz etmektedir (Pelit ve Diğerleri, 2009:21). Kurumların “yeşil işletmecilik”

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

ilkesiyle faaliyetlerini sürdürmesi gerekmektedir. Yeşil işletmecilik; ekolojik dengeye en az zarar verecek, hatta bu zararları tümüyle bertaraf edecek alternatifler üzerinde odaklanmak, tedarikçilerini ve tedarikçilerini bu zihniyetle seçmek, yeşil ürün ve hizmeti bir pazarlama stratejisi olmaktan öteye götürmek ve yeşil yaşam kalitesini artıracak yenilikleri hayata geçiren işletme olmak demektir (Korkmaz, 2009:54).

Doğal çevreyi üretim girdisi olarak kullanmak zorunda olan kurumlar, bu kaynakların kendini yenileyebilmesine imkan tanınmalıdır. Buna göre kurumlar, doğal dengeyi tahrip etmeyecek şekilde faaliyetlerini sürdürmeli ve çevre kirliliği gibi ortaya çıkabilecek sorunlara karşı önceden tedbir almalıdır (Pelit ve Diğerleri, 2009:21). Hava, su, toprak, deniz ve nehirlerde kirlenme, gürültü, fauna ve flora dengesinde bozulma, biyoçeşitliliğin azalması, küresel ısınma, katı ve sıvı atık sorunu gibi çevresel sorunların içerisinde yaşadığımız dünyamızı ve dolayısıyla insanları daha da tehdit edici hale gelmemesi için kurumlara birtakım görevler düşmektedir (Becan, 2011:20). Ekolojik çevreyi koruyacak teknolojiler kullanarak üretimlerini gerçekleştirme yine bu sorumluluklar bağlamında düşünülebilir (Nalbant, 2005:196). Bir kurumun çevreci rekabet avantajlarını yakalayabilmesi için şu sorumluluklara sahip olması gerekmektedir (Korkmaz, 2009:60):

- Biyosferin korunması,
- Doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılması,
- Endüstriyel atıkların azaltılması,
- Enerji kullanımında sorumlu tüketim,
- Çevresel riskleri en aza indirme,
- Güvenli ürün ve hizmetlerin pazarlanması ve bilgilendirme,
- Çevresel hasarları tazmin etme,
- Bünyelerinde çevre birimleri oluşturma,
- Çevresel raporları yaygınlaştırma ve bunların bağımsız denetimini sağlama,
- Kurumsallaşma.

Bu sorumlulukları hakkıyla yerine getiren kurumları “ekonomik birim” olmanın yanında “sosyal bir varlık” olarak da tanımlamak gerekmektedir.

Çevre muhasebesi uygulamaları açısından değerlendirmek gerekirse; işletmeler yapmış oldukları çevresel harcamaları, maliyetleri ve yatırımları muhasebe bilgi sistemlerinde kayıt altına alarak çevreye yönelik sorumluluklarının yerine getirildiğine yönelik bir kanıt oluşturmaktadırlar. İşletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinde bu tür çevresel verilerin kayıt altında olması işletme içine dönük alacağı çevre yönetimi kararlarında veri tabanı özelliği taşımaktadır. Ayrıca devlet organlarının çevreye yönelik çıkaracakları kanun ve yönetmeliklerde temel oluşturmaktadır.

4.2. Tüketicilere Karşı Sorumluluklar

Kurumların faaliyet gösterdikleri sektörlerde varlıklarını sürdürebilmeleri için tüketicilerinin isteklerini de dikkate almak durumundadırlar. Kurumlar açısından tüketiciler için güvenilir ve kaliteli ürün tüketmek önem arz etmektedir. Tüketicilerin medya ve kurdukları örgütler aracılığıyla kurumların karar mekanizmalarını

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

etkilemektedir. Günümüz dünyasında tüketicilik, iş dünyasının tüketicilerin ihtiyaçlarını ve değerlerini göz önünde bulundurması yönünde sosyal ve ekonomik bir hareket haline gelmiştir. Tüketiciler için “tüketici hakları” denilen bir kavramı doğmuştur (Becan, 2011:21). Bu çerçevede kurumların tüketicilere yönelik sorumluluklarını ürettikleri ürünün güvenliğini ve sağlığa uygunluğunu ifade edebilmek için; ürünü tanıtmak, ürün hakkında tüketiciyi bilgilendirmek, ürünlerin hangi hammaddelerden yapıldığını, herhangi bir tehlike arz edip etmediğini açıklamak, kullanma kılavuzları ve etiketler hazırlamak, ürünün üzerine tutturmak veya ambalajının içine koymak vb. şekilde belirtmek mümkündür. Tüketici hakları bağlamında ise; malın iadesi veya değiştirilmesi, malı bilinçli olarak seçebilme, tüketicinin fiziki ve psikolojik sağlığını güvence altına almak, mal ve hizmet hakkında tam, doğru, yeterli bilgi alabilmek tüketicilerin kurumlar üzerindeki temel hakları olarak belirtilebilir (Pelit ve Diğerleri, 2009:21).

İşletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinde yer alan çevresel kayıtlar çevre bilincine sahip tüketiciler açısından da önem arz etmektedir. “Yeşil üretim” olarak da adlandırabileceğimiz çevreye duyarlı üretim yapan işletmeler ile çevreyi göz önünde bulundurmadan üretim yapan işletmeler bilinçli tüketicilerce ayırt edilmekte ve tercihler çevreye duyarlı üretim yapan işletmelerin ürünlerinin satın alınması şeklinde olmaktadır.

4.3. Kurum Çalışanlarına Karşı Sorumluluklar

Kurumların varlıklarını sürdürebilmeleri için göz önünde bulundurması gereken diğer bir unsur ise kurum çalışanlarıdır. “İç müşteriler” olarak da adlandırabileceğimiz kurum çalışanları bir kurumun faaliyetlerinden doğrudan etkilenen en önemli kesimlerden birini oluşturmaktadır. Dolayısıyla bir kurumun kendi çalışanlarına karşı da bir takım sorumlulukları bulunmaktadır (Becan, 2011:21). Hayat standardına uygun asgari ücret düzeyini yükseltmeye çalışmak, iş tatmini sağlayacak çalışma koşulları oluşturmak ve iyileştirmelerde bulunmak, insan ilişkilerine değer verilen çalışma ortamları oluşturmak, mesleki eğitim ve kariyer gelişimlerine katkıda bulunmak, sağlık açısından zararlı iş ortamlarından kaçınmak gibi faaliyetler kurumsal sosyal sorumluluk bağlamında çalışanlar açısından üstlenilen sorumluluklar olarak belirtilebilir (Pelit ve Diğerleri 2009:22). Çalışanların cinsel tacize karşı korunması, özel yaşamlarının gizliliği gibi konularda yine çalışanlara karşı olan sorumluluklar bağlamında düşünülmektedir (Nalbant, 2005:195). Çalışana karşı sorumlulukları maliyet olarak değerlendiren yönetim anlayışı, “insana dayalı rekabet stratejisini” benimsemeye başlamalı; sosyal sorumlulukların ihlali durumunda ise söz konusu işletmeler yüksek tazminatlar, kamuoyu desteğinin çekilmesi ve pazar kaybı gibi ekonomik ve sosyal yaptırımlar ile karşı karşıya kalabilmelidir (Becan, 2011:21). Kurumlar iş güvensizliği, düşük ücret, yapılan işten ve örgüt ikliminden tatmin olamama gibi problemlerin hafifletilmesinde de bir takım sorumluluklarının bulunduğu gerçeğini göz ardı etmemelidir (Pelit ve Diğerleri 2009:22):

Muhasebe bilgi sisteminde yer alan çevresel kayıtların kurum çalışanları açısından da önemi bulunmaktadır. Örneğin fabrika alanı çalışma koşullarının çevresel

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

açıdan iyileştirilmesi için yapılacak çevresel yatırımlar ve çalışanların sağlığının da bu iyileştirme de göz önünde bulundurulması aidiyet duygusunun daha da güçlenmesini sağlayacaktır. Aidiyet duygusunun artması çalışanların verimliliği üzerinde de olumlu etki yaratacaktır.

4.4.Topluma Karşı Sorumluluklar

Kurumların varlıklarını sürdürmek için göz önünde bulundurması gereken diğer bir unsur ise içinde yaşadığı toplumdur. Topluma karşı sorumluluğu diğer sorumluluk alanlarından farklılaştıran yönü, geniş kapsamlı bir sorumluluk alanı olmasıdır (Becan, 2011:21). Günümüzde bütün kurumlar, devlet tarafından toplumun ekonomik ve sosyal refahına ve yaşam kalitesine katkıda bulunmaya ve toplumun beklentilerine cevap vermeye, insanların güvenini ve iyi niyetini geliştiren programları üstlenmeye davet edilmektedir. “Toplumsal yatırımlar” olarak da adlandırabileceğimiz sosyal yatırımlar sayesinde kurumlar yerel ve ulusal yardım kuruluşları, vakıf, dernek gibi organizasyonlar aracılığıyla bağışta bulunmakta ve eğitim, kültür, sanat, spor gibi faaliyetleri finanse etmektedirler. Topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmeye çalışan kurumlar marka imajlarının gelişiminde, pazar paylarını artırmada ve rekabet avantajı sağlamada kolaylık sağlamaktadır (Pelit ve Diğerleri 2009:22).

Çevre muhasebesi uygulamalarının toplum açısından da bir takım önemli yönleri bulunmaktadır. İşletme bütçeleri içerisinde toplum ihtiyaçlarını karşılayacak çevresel yatırımlar için fon ayrılması, gelecekte oluşturulacak bütçelerde de geçmiş muhasebe kayıtlardan faydalanılması çevre muhasebesi uygulamalarının toplum açısından önemini ortaya koymaktadır.

4.5.Devlete Karşı Sorumluluklar

Kurumların ilişkide bulunduğu gruplar arasında en önemli ve güçlü rolü devlet üstlenmektedir. Kurumlar devletin güvenlik şemsiyesi altında faaliyet göstermektedir. Devletin güvenliğinin yanı sıra alt yapı hizmetlerini sunması, yatırım için teşvik politikaları üretmesi, kredi imkânları sağlaması, vergi politikaları ile makul seviyede vergi oranları belirlemesi gibi faaliyetleri bulunmaktadır (Korkmaz, 2009:53). Bu faaliyetlerine karşı kurumlardan genel olarak ülkeye hizmet etmelerini ve vergi sorumluluklarını yerine getirilmelerini bekleyen devlet, kurumların üretimini en asgari koşullara uyarak gerçekleştirmesi gerektiğini genel çizgilerle ortaya koymaktadır. Aynı zamanda devlet kurumlardan istihdama katkıda bulunmasını, ithalat ve ihracatta ekonomi politikalarına uyulmasını ve elde edilen gelirin bir bölümünü vergi olarak düzenli aralıklarla ödemesini istemektedir. Devlet tüm bu sorumlulukları kurumlara yüklerken kurumlarda devletten iyi bir çalışma ortamı sağlamasını ve teşvik politikalarını geliştirmesini beklemektedir (Pelit ve Diğerleri 2009:22).

Muhasebe bilgi sisteminde yer alan çevresel harcama, yatırım ve maliyet kayıtları ile devlet çevresel vergileri takip edebilecek, çevreyi korumaya yönelik kanun ve yönetmeliklerin şart koştuğu çevresel yatırımların hangilerinin işletmelerce yerine getirilip getirilmediğini kayıtlar aracılığı ile izleyebilecektir.

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

4.6. Tedarikçilere Karşı Sorumluluklar

Mal ve hizmet üretmek ve satmak için üretim faktörlerinin tedariki önem arz etmektedir. Hammadde, malzeme, makine ve donanım alımları ve işletmeye getirilerek tahsis edilmesi, tedarik kapsamında gerçekleştirilmesi gereken faaliyetleri oluşturmaktadır. Günümüz üretim ortamlarında tedarikçiler, üretim hatası yapmamak ve gecikmeye neden olmamak, dolayısıyla maliyetleri artırmamak için bir takım sorumlulukları yüklenmektedirler. İstenilen anda, istenilen miktarda ve istenilen kalitede hammadde ihtiyacını karşılamak, tedarikçilerin birincil sorumluluğunu oluşturmaktadır. Tedarikçilerin bu sorumluluklarına karşın kurumlarda tedarikçilerine karşı sorumluluklar taşımaktadır (Pelit ve Diğerleri 2009:23). Kurumlar mal ve hizmet üretiminde girdi temin ettikleri tedarikçilerine karşı, kalite artışı bakımından gereken destekleri sağlamalı, tedarikçilerinin de tüm hissedarlara karşı sorumluluklarını yerine getirdiğinden emin olmalıdır (Korkmaz, 2009:62). Tedarikçiler işe işletme arasında iyi bir iletişimin kurulmasının sağlanması ve alınan tedarik malzemelerinin karşılığının zamanında ödenmesini sağlamak işletmelerin tedarikçilerine yönelik sorumluluklarına ilişkin örnek faaliyetler olarak gösterilebilir (Pelit ve Diğerleri 2009:23).

Muhasebe bilgi sisteminde yer alan çevresel kayıtlar ile işletmeler tedarik edecekleri hammaddelerin ne kadarının çevresel yönetmeliklere uygun olup olmadığını görebilecektir. Tedarikçilerden uygun olmayan hammaddeleri uygun hale getirmesi istenebilecektir.

4.7. Rakiplere Karşı Sorumluluklar

Üretim sürecinde mal ve hizmet sağlayan kurumlar ile mal ve hizmet satın alan kurumlar doğrudan ilişki içerisindedir. Tekel olma gücünü elinde tutmak amacıyla aynı pazarda bulunan rakip firmaları ortadan kaldırmaya yönelik politikalar ülke ekonomisi açısından bir takım olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Bu yüzden devlet kartel ve tröst oluşturma çalışmalarını etik sorunlar olarak görmektedir. Bu tarz etik sorunlar, tüketicinin alım gücünün düşmesi ve sömürülmesi, isten çıkarmalar sebebiyle işsizliğin artması, zaman kaybı gibi sosyal ve ekonomik anlamda problemlerin doğmasına neden olacaktır. Bu problemlerin ortadan kalkması için kurumlar, haksız rekabetten kaçınmak gibi önemli bir yükümlülüğü üstlenmektedirler (Pelit ve Diğerleri 2009:23).

Muhasebe bilgi sisteminde yer alan çevresel kayıtlar ile işletmeler arasındaki çevresel vizyon ve misyon farklılıkları daha belirgin hale gelecektir. Çevreye saygı duyarak üretim yapan işletme ile çevreye saygı duymadan üretim yapan işletmeler toplum nazarında daha rahat ayırt edilebilecek ve halkla ilişkiler faaliyeti olarak artı değer olarak kendini gösterecektir.

4.8. Hissedarlara Karşı Sorumluluklar

Kurumların sahip olduğu ve üretim faktörlerinin olmazsa olmaz unsurlarından biri de “sermaye” dir. Gerekli sermayeyi sağlayan yatırımcıların her birini ise “hissedar” olarak adlandırmak mümkündür.

Hissedarların kurumlarından beklediği en temel şey; kar olmaktadır. Ayrıca diğer yatırımcıları kuruma ortak kılmak için kurumun güven sağlayan bir kurum olması

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

hissedarlar açısından önem arz etmektedir. Kurum mevcut hissedarların karını maksimize ederken, muhtemel hissedarlar için de güven sağlayıcı bir kimliğe sahip olması gerekmektedir. Kurum güven sağlarken hissedarlarla ve çevresiyle olan iletişimine gereken önemi vermelidir (Becan, 2011:21). Kurumların sermaye sahiplerine karşı sorumlulukları arasında, hesapların doğru tutulması, kâr ve zararın doğru ve gerçekçi olarak hesaplanması, yeni sermaye elde etme adına kârın olduğundan fazla veya bazı açıkları kapatma adına olduğundan düşük gösterilmesi; yatırımlar, faaliyetler ve geleceğe dönük planlar bakımından sermaye sahiplerine gerçek dışı, eksik ya da yanıltıcı bilgiler verilmesi gibi faaliyetler yer almaktadır (Pelit ve Diğerleri 2009:23).

Çevresel yatırım harcama ve maliyetlerin muhasebe bilgi sisteminde kayıt altına alınması hesap verebilirlik ve şeffaflık açısından hissedarlara karşı sorumluluğunu yerine getirmiş olacaktır.

Kurumsal sosyal sorumluluk alanlarına yönelik diğer bir sınıflandırma ise şu şekildedir (İliç, 2010:315):

1. Doğa ve çevre
2. Spor
3. Sanat ve kültür
4. Eğitim ve öğretim
5. Sağlık
6. Gönüllü çalışmalar
7. İş ahlakı
8. İnsan hakları
9. Topluma katkı
10. Tarihi koruma
11. Aile kurumunu koruma
12. Tüketicileri bilinçlendirme

Sosyal sorumluluk alanlarında gerçekleştirilen samimi faaliyetler ile kurumların halkın gözünde daha da itibar kazanması mümkündür. Ancak kurumların bu faaliyetleri kurumların itibarını artıracak bir çeşit reklam olarak algılamaması gerekmektedir (İliç, 2010:316).

5.SONUÇ

İşletmeler insan ihtiyaçlarını karşılamak için mal ya da hizmet üretirken bir takım sosyal sorumluluk faaliyetlerinde de bulunmaktadırlar. Muhasebenin bir kayıt aracı olarak kullanılması kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini yerine getirirken işletmelere yardımcı olmaktadır. Ekolojik muhasebe olarak da adlandırabileceğimiz çevre muhasebesi uygulamaları ile muhasebe bilgi sistemlerinde yer alan veriler, kurumsal sosyal sorumluluk alanları açısından işletmelere daha yerinde kararlar almasını sağlamaktadır. Özelde çevre ile ilgili faaliyetlerin planlanması, çevre muhasebesi uygulamaları ile daha kolaylaşmakta ve amaca dönük bütçelerin oluşturulmasında yardımcı olmaktadır.

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

KAYNAKÇA

1. APAYDIN, F., (2008). “Kurumsallaşmanın Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Performansına Etkileri”, **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı: 7.
2. BECAN, C., (2011). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Paydaş Teorisi ve İletişim Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi: Bankaların Basın Bültenlerine Yönelik Bir İçerik Analizi”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, Cilt:7, Sayı:1..
3. <http://strategis.ic.gc.ca/epic/internet/incsr-rse.nsf/en/rs00129e.html> (10.11.2011).
4. İLİÇ, D.İ., (2010). “ İşletmelerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Literatür Taraması”, **Ege Akademik Bakış Dergisi**, 10 (1).
5. KIRLIOĞLU H., M.E. FİDAN, (2010). “Organize Sanayi Bölgeleri İçinde ve Dışında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Çevre-Atık Yönetimi ve Muhasebesi Konularında Mevcut Durum ve Farklılıkları (Sakarya İlinde Bir Araştırma)”, **Muhasebe ve Denetim Bakış**, Sayı:32.
6. KORKMAZ, S., (2009). **İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları**, Umuttepe Yayınları, I. Basım, Kocaeli, Ağustos 2009, s.46.
7. KURŞUNEL, F., A. BÜYÜKŞALVARCI, A.T. ALKAN, (2006). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Çevre Muhasebesi Hakkındaki Görüşleri: Konya İli Üzerine Bir Araştırma“, **Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Yıl:9, Sayı 11.
8. KÜÇÜKSAVAŞ, N., (2001). **Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulaması**, Bata Yayınları, İstanbul.
9. NALBANT, Z.E., (2005). “İşletmelerde Sosyal Sorumluluk ve İş Ahlakı”, **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Cilt:12, Sayı:1.
10. ÖZGEN, E., (2008). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı Ve Çalışan Memnuniyetine Etkisi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:8.
11. ÖZKOL, E., (1998). “ Çevre Muhasebesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:13, Sayı:1.
12. PELİT, E., Y. KELEŞ, M. ÇAKIR, (2009). “Otel İşletmelerinde Sosyal Sorumluluk Uygulamalarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı:2.
13. SEVİLENGÜL, O., (2005). **Genel Muhasebe**, Gazi Kitabevi, Ankara.
14. TOP, S., A. ÖNER, (2008). “İşletme Perspektifinden Sosyal Sorumluluk Teorisinin İncelenmesi”, **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı: 7.
15. Türk Dil Kurumu, <http://www.tdkterim.gov.tr/?kelime=kurum&kategori=terim&hng=md>
16. VURAL., Z.B.A, G.COŞKUN, (2001). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Etik”, **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, Sayı:1.

<http://www.turansam.org>

*****

TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi * TURAN-CSR: TURAN Center for Strategic Researches
TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Cilt: 7/KIŞ, Sayı: 25
TURAN-CSR International Scientific Refereed Journal; ISSN: 1308-8041, e-ISSN: 1309-4033; Volume: 7/WINTER, Issue: 25

17. YAZICIİĞLU, İ., H. KOÇ, (2009). “Aile İşletmelerinin Kurumsallaşma Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 21.

18. YOĞUN ERÇEN, A.E., (2010). “ Kurumsal Taklitçilik-İzomorfizm: Türkiye’de Sağlıkta Dönüşüm Program Hedeflerinin Ulaşılabilirliği“, **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı 19.

19. YÜKSEL, F., G. BOZKURT, A. GÜVEN, “ Yerel Yönetimlerde Etik Çerçevesinde Sosyal Sorumluluk Bilinci: Tokat Uygulaması”, <http://www.etikturkiye.com/etik/yerel/2GamzeBozkurt.pdf> (Erişim Tarihi: 20.12.2011).